

№ 3. – С. 41-45.

2. Позивай О.А. Школа управлінської майстерності як засіб формування здоров'язбережувальної компетентності керівника закладу // Матеріали Всеукраїнської науково – практичної конференції «Інтеграція освітньо-виховної та оздоровчої діяльності в навчальних закладах України». – Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2012. – С. 249-253.

3. Ткаченко В.П. Сходінки до Успіху // Управління школою. – 2010. – №1. – С.13-22.

ОБГРУНТУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У МІЖНАРОДНИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ДОКУМЕНТАХ ПРО ВИЩУ ОСВІТУ

Сас Н. М., Твердохліб О.В.

Полтава, Україна

Оскільки професійна освіта – сукупність знань, умінь і навичок, оволодіння якими дає змогу працювати спеціалістом вищої кваліфікації, а її зміст передбачає поглиблене ознайомлення з науковими основами і технологією обраного виду праці й формування психологічних і моральних якостей особистості, важливих для роботи у певній сфері людської діяльності, то випереджувальний характер навчання традиційно забезпечувався за рахунок систематичного оновлення змісту професійної освіти відповідно до розвитку науки та набуття людством нових знань.

Нині відбувається друга хвиля оновлення вищої професійної освіти в Україні – приведення її у відповідність до світових та євроінтеграційних процесів, що пов'язане з упровадженням компетентнісного підходу. Компетентнісна освітня парадигма зародилася в середині минулого століття слідом за теорією так званого «постіндустріального суспільства». Відповідно до неї відбувається перехід від оцінки результату навчання за кількістю витраченої праці (час навчання, кількість навчальних предметів, обсяг навчальних робіт, іспитів тощо) до оцінки результату через набуті компетенції. У свою чергу, у трудовій сфері, куди направляються випускники вищих навчальних закладів, основним критерієм оцінки працівника є притаманний йому практичний досвід і його активне ставлення до справи. Іншими словами, на зміну «парадигмі трансляції знань» прийшла «парадигма дієздатності». В умовах ринку, відносної самостійності, мінливості та невизначеності середовища, крім знань, виявилися затребуваними високий ступінь розвитку навичок аналізу, синтезу, високий рівень умінь приймати рішення, застосовувати знання на практиці. Компетентнісна освітня парадигма покликана подолати відрив знань від умінь їх застосовувати.

Розвиток змісту професійної освіти на засадах компетентнісної парадигми обґрунтований у цілому ряді міжнародних документів.

Зокрема, 57-я сесія Генеральної Асамблеї ООН, виконуючи положення «Порядку денного 21-го століття», оголосила десятиліття 2005-2014 рр. Декадою Освіти для сталого розвитку. Провідним організатором Декади є ЮНЕСКО. Освіта для сталого розвитку – це процес і результат прогнозування та формування людських якостей – знань, умінь і навичок, стосунків, стилю діяльності людей і співтовариств, рис особистості, компетентностей, що забезпечують постійне підвищення якості життя [6].

Лімська декларація «Про академічну свободу і автономію вищих навчальних закладів», проголошена 68-ю Генеральною асамблеєю Всесвітньої університетської служби, узявши до уваги велику кількість міжнародних стандартів у сфері прав людини, прийнятих ООН, стверджує: «Освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особистості та почуття її гідності і повинна зміцнювати повагу до прав людини, основних свобод і миру. Освіта повинна давати змогу всім людям брати активну участь у побудові вільного і рівноправного суспільства, сприяти розумінню, терпимості і дружбі між усіма націями й усіма расовими, етнічними і релігійними групами» [3].

Конвенція «Про визнання кваліфікацій вищої освіти в Європейському регіоні» (Ліссабон, 1997) [2], Спільна декларація міністрів освіти Європи «Європейський простір у сфері вищої освіти» (Болонья, 19 червня 1999 р.), формулюють рекомендації Ради Європи у п'яти ключових положеннях, рівень оволодіння якими є критерієм якості здобутої освіти.

Міжнародна Рада стандартів для навчання, досягнення та освіти (Internationale Board of Standards for Training, Performance and Instruction) визначає компетентність як спроможність кваліфіковано діяти, виконувати завдання або роботу. При цьому компетентність містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції задля досягнення певних стандартів у професійній діяльності [4].

У документах Євросоюзу формування інноваційної культури розглядається як чинник

сприяння поширенню інноваційних процесів і визначається як один з основних напрямів політики країн-учасниць Євросоюзу. Це відображено у «Плані першочергових заходів щодо інновацій у Європі» (так звана «Зелена книга», Дублін, 1996 р.). Цим планом визначені такі першочергові заходи щодо формування інноваційної культури людини: формування нового мислення, що поєднує в собі творчий потенціал, підприємництво, готовність до ризику, соціальну та професійну мобільність, руйнування консервативних поглядів; організація постійного навчання людини протягом усього життя; сприяння розробленню нових підходів щодо заохочення учасників інноваційних процесів; створення пан-європейської системи еталонного тестування якості діяльності фірм і окремих людей тощо [1].

Зазначимо, що інноваційна культура передбачає інноваційну компоненту як у культурі взагалі, так і в конкретній професійній діяльності, наприклад в управлінні навчальними закладами – інноваційне управління. Питання, що розглядаються у вищезазначених документах, тільки починають реалізуватися в Україні і, відповідно, спонукають до змін у вищій професійній освіті.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, висувуючи мету забезпечення умов для розвитку, самоствердження і самореалізації особистості впродовж життя, конкретизує її у завданні – ствердження стратегії прискореного, випереджального інноваційного розвитку освіти і науки; одна з умов досягнення мети – забезпечення підготовки і підвищення компетентності управлінців усіх рівнів. Зміст Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті відбиває завдання, які стоять перед системою вищої освіти України в межах Болонського процесу, виконання яких сприятиме сумісності, порівнянності, визнанню періодів і термінів підготовки (навчання) фахівців і які представлені такими основними напрямками діяльності: розроблення, запровадження та розвиток Національної рамки кваліфікацій (НРК–NQF); запровадження інноваційної Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС–ECTS) та Додатку до диплома (Diploma Supplement) [5].

Базовими компетентностями у рамках розробки проекту Європейської системи кваліфікацій (ЄСК) визнані такі: комунікація рідною мовою; комунікація іноземною мовою; базові компетентності в галузі математики, природничих наук і техніки; цифрова компетентність; уміння вчитися; міжособистісні та цивільні компетентності; підприємницькі та культурні компетентності. Ці компетентності підлягають освоєнню в межах обов'язкової освіти та подальшому розвитку в навчанні протягом усього життя. Вони частково інтегровані в ЄСК в опис рівнів (уміння вчитися, міжособистісні та цивільні компетентності, підприємницькі, культурні компетентності – у межах особистісних та професійних компетентностей). Решта ключових компетентностей сформульовані на рівні більш глибокої деталізації, тобто на національному рівні.

В Україні розроблена Національна рамка кваліфікацій (далі – НРК) (системний і структурований за кваліфікаційними рівнями та компетентностями узагальнений опис кваліфікацій) з урахуванням Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area) (2005) [8] та Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя (European Qualifications Framework for lifelong learning) (2008) [9]. НРК затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. [7].

Згідно з НРК, компетентність / компетентності – здатність / здатності особи до здійснення певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [7]. Тобто компетентність – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей. Набір базових компетентностей, у яких описуються кваліфікаційні рівні в НРК України: знання, уміння (застосування знання), комунікація, автономність і відповідальність, інтегральна компетентність.

Література

1. Дублінська модель універсальних характеристик (Дублінські дескриптори) [Електронний ресурс] / узагал. та перекл. В. І. Сацик ; Ін-т вищої освіти КНЕУ імені Вадима Гетьмана. – Текст. дані. – Режим доступу: kneu.edu.ua/userfiles/
2. Конвенція "Про визнання кваліфікацій вищої освіти в Європейському регіоні" (Лісабон, 1997) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=994_308
3. Лімська декларація «Про академічну свободу і автономію вищих навчальних закладів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//tpd.univ.kiev.ua/bolon_proc/lima.php](http://tpd.univ.kiev.ua/bolon_proc/lima.php)
4. Міжнародна Рада стандартів для навчання, досягнення та освіти (Internationale Board of Standards for Training, Performance and Instruction [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/a/asu.edu/>
5. Національна доктрина розвитку освіти України : затверджена Указом Президента

України від 17.04.2002 № 347/2002. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – С. 11–24.

6. Образование: сокрытое сокровище (Learning: The Treasure Within) [Электронный ресурс] : основные положения Доклада Международной комиссии по образованию для XXI века : электрон. версия основных положений Доклада / МОО ВПП ЮНЕСКО. – М. : ЮНЕСКО, 1996. – 31 с.

7. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341. // Урядовий кур'єр. – 2013. – 28 серп.

8. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://www.ehea.info/Uploads/Documents/>

9. The European Qualifications Framework for lifelong learning. – [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу: http://www.breyer-publico.eu/site/objects/download/153_

ЗНАЧЕННЯ КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНИХ ПОХОДІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ГЕОГРАФІВ

*Тищенко Л.В.
Київ, Україна*

В сучасному педагогічному університеті, що спеціалізується на природничих дослідженнях, не можливо бути викладачем без базової підготовки в галузі краєзнавства та туризму. Педагог має науково розуміти природу, читати її, як відкриту книгу, і застосовувати методично-дидактичні прийоми, засоби і методи навчання для ефективного формування краєзнавчих і туристичних знань студентами педагогічних університетів. «І з боку змісту, і з боку методів роботи та підходу ... – завжди необхідно прикладати принципи «краєзнавчого ухилу» [3, с. 6].

Туризм – це подорож (похід), який переслідує спортивні і оздоровчі цілі, поєднані з цілями освітніми, досягаються в процесі знайомства з місцями, в яких проводиться подорож. Туристська подорож – походи по рідному краю, котрі включають у себе багато такого, що пов'язує їх з краєзнавством [8, с. 64]. В той же час туризм допомагає розвинути в студентів таку важливу рису, як самостійність, вчить спостережливості та орієнтуванню на місцевості. В туристичних подорожах кожному студенту випадає можливість проявити свої здібності, котрі будуть спрямовані на краєзнавче вивчення рідного краю, формування практичних навичок та виявлення товариських здібностей в незвичних для студентства умовах.

Сучасний туризм має значні ресурси для формування в молоді екологічного світогляду та екологічної культури. У процесі туристичних подорожей є можливості для розвитку в студентів ціннісного ставлення до навколишнього середовища з одночасним отриманням знань у різних галузях: екології, географії, краєзнавстві, біології та історії [7, с. 3].

Туризм виступає однією з привабливих форм освіти та розширення світогляду людини.

Важливою формою краєзнавчої роботи виступають туристичні походи. Туризм сприяє різносторонньому розвитку, приносить моральне задоволення, фізично загартовує, виховує товарищескість, силу волі, повагу до колективу [5, с. 5].

Студентський туризм – це гармонійний засіб розвитку молоді, який реалізується в формі відпочинку та суспільної діяльності, характерними структурними компонентами якого є: подорож, похід, екскурсія.

Правила проведення туристичних подорожей з студентською молоддю є обов'язковими для всіх навчальних закладів, установ та організацій освіти. Дія цих правил поширюється на студентські туристичні групи незалежно від місця проведення подорожі, для яких навчальний заклад або інша організація освіти виступає як організація, що проводить подорож.

Учасники та організатори туристичних подорожей зі студентською молоддю під час підготовки та безпосередньо під час подорожі мають керуватися Законом України «Про вищу освіту» [1], Законом України «Про туризм», та іншими законодавчими актами України.

До туристичних подорожей зі студентською молоддю належать спортивні туристичні походи, експедиції, екскурсії, які проводяться за заздальгідь розробленим керівником групи маршрутом із зазначенням терміну його проведення.

Туристичні походи за формою їх організації, цілями і задачами поділяються на: спортивні, тренувальні та туристичні експедиції. Основним завданням спортивних походів є проходження маршруту певної категорії складності, виконання спортивних нормативів. Спортивні туристичні походи можуть бути організовані з таких видів туризму: пішохідного, лижного, гірського, водного, велосипедного, спелео, автомобільного, мотоциклетного.

Залежно від технічної складності, кількості природних перешкод, протяжності, тривалості